

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

«Академиялық жазылым» пәні не себепті енгізілді?ЖАРИЯЛАНДЫ
10.12.2023СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/147787/>

Аңдатпа: Ағылшын тілінде сөйлейтін елдердің ғалымдары академиялық жазудың не екенін жақсы біледі, бірақ бізде бұл пән енді ғана дами бастады. Бұл ғылыми жұмыстарды жазу кезінде ойларды қысқаша және түсінікті тұжырымдай білуді білдіреді. Бұл білім ғылыми салаларда, әсіресе халықаралық деңгейде дамығысы келетін зерттеушілерге қажет. Сондай-ақ мектеп оқушыларының ғылыми жобалармен жұмыс жасауы, студенттердің диплом жұмысын, магистранттардың диссертация жазуында бұл пән өз актуалдығын байқатады. Академиялық стиль нақты құрылымымен, ойдың айқындылығымен, мәтінде қателіктердің болмауымен ерекшеленеді. Мақаладан сіз академиялық жазудың не екенін және осы мазмұндау стилін қалай меңгеру керектігін білетін боласыз.

Аннотация: Ученые из англоязычных стран хорошо знают, что такое академическое письмо, но у нас эта дисциплина только начинает развиваться. Это означает способность кратко и ясно формулировать мысли при написании научных работ. Эти знания необходимы исследователям, которые хотят развиваться в научных областях, особенно на международном уровне. Также в работе школьников с научными проектами, дипломной работе студентов, написании магистрантами диссертаций данная дисциплина демонстрирует свою актуальность. Академический стиль отличается четкой структурой, ясностью мысли, отсутствием ошибок в тексте. Из статьи вы узнаете, что такое академическое письмо и как овладеть этим стилем изложения.

Annotation: Scientists from English-speaking countries know well what academic writing is, but this discipline is just beginning to develop in our country. This means the ability to formulate thoughts concisely and clearly when writing scientific papers. This knowledge is necessary for researchers who want to develop in scientific fields, especially at the international level. Also, in the work of schoolchildren with scientific projects, students' graduation papers, and the writing of dissertations by undergraduates, this discipline demonstrates its relevance. The academic style is characterized by a clear structure, clarity of thought, and the absence of errors in the text. From the article you will learn what academic writing is and how to master this style of presentation.

Кілт сөздер: академиялық жазылым, жанр, ерекшелік, негізгі қасиеттері

Ключевые слова: академическая письмо, жанр, особенности, основные качества

Key words: academic writing, genre, personality, basic qualities

Бірінші курс студентінен бастап белгілі профессорларға дейінгі барлық субъектілерінің өмірлерінде бір рет болса да, әдетте, алғашқы ғылыми жұмысын жазғанда, жазбаша түрде өз идеяларын мазмұндауда қорқыныш сезімін бастан өткізбегендері жоқ шығар. Бұл қорқынышты жеңу үшін ғылыми тілдік дағдыны меңгеру қажет.

Осы мақсатта эссе, ғылыми мақала, курстық жұмыс, бакалаврлардың диплом жұмысын, магистрлік және докторлық диссертациялар жазуды үйретуге байланысты аталған пән енгізілген болатын.

Түсініктемелер

Академиялық жазу қысқа және мағыналы болуымен сипатталады. Негізінде хаттың бұл түрі педагогикалық тәжірибе алмасу және білім беру жүйесінде өзара әрекеттесу арқылы жүзеге асырылады. Ғылыми бағыттағы кез келген әдебиет бұл жазу стилін қолдануға негізделген. Сондықтан академиялық жазумен танысу барлығына, әр түрлі сала мамандарына, сондай-ақ басқа да азаматтарға ғылыми тілді түсіну және ғылыми бағыттағы әдебиеттерді оқу үшін қажет.

Академиялық жазылым – эссе, курстық жұмыс, диплом жұмысы, магистрлік және докторлық диссертациялар, ғылыми мақалалар мен монографиялар сияқты ғылыми мәтін жазудың әдіснамасы.

Бұл стиль былайша ерекшеленеді:

- мәтін құрылымына және оның дизайнына белгілі бір талаптардың болуы;
- презентацияның ғылыми немесе публицистикалық стилін қолдану;
- аргумент және парафраз жасау қабілеті;
- сілтемелерді дұрыс енгізу және әдебиеттер тізімін жасау мүмкіндігі.

Академиялық жазу жеке пікір білдіруге емес, сипатталған мәселеге шоғырланумен сипатталады. Бірінші адамның орнына үшіншісін қолданған жөн, ауызекі лексиканы, аббревиатураларды, фразеологизмдерді қолданудан аулақ болған жөн.

Академиялық жазудың жанрлары

Академия жүйесін дамытумен айналысатын мамандар мәтіндердің бастапқы және қосымша жанрларын анықтады. Біріншісіне мыналар жатады:

Ғылыми мақала-ғылыми ақпаратты берудің негізгі көзі, мәтінде ғалымның зерттеу нәтижелері, логикалық пайымдаулар

Рецензия — басқа беделді ғалымдардың ғылыми еңбегін сыни бағалау.

Монография-ғылыми тақырып бойынша табылған көптеген дереккөздер негізінде зерттеуші жазатын белгілі бір тақырыпқа арналған жұмыс.

Диссертация-ізденушіге ғылым кандидаты/докторы ғылыми дәрежесін алу үшін қажетті көлемді ғылыми еңбек.

Қосымша жанрлардың ішінде:

Реферат-мағынасы жағынан бастапқы дереккөзге ұқсас және шынайы ақпаратты жеткізетін, бірақ жаңа мәліметтермен толықтыру мүмкіндігі бар мәтін.

Аннотация-ғылыми жұмыстың қысқаша мазмұны, оның мәнін көрсетеді. Тақырып бойынша тезистер тізімі немесе мақаланың, диссертацияның құрылымын сипаттау түрінде болуы мүмкін.

Ғылыми пікірталастар-талқылау, қайшылықтарды айту, әртүрлі көзқарастарды сыни тұрғыдан қарау арқылы белгілі бір мәселенің шешімін табу.

Мазмұнындағы, көлеміндегі және басқа жазу ерекшеліктеріндегі айырмашылықтарға қарамастан, академиялық жазудың барлық жанрларының ортақ ерекшелігі бар – материалды ұсынудың дәлдігі, айқындылығы және дәйектілігі.

Академиялық жазуда бірқатар талаптарды ұстанған жөн.

Олар мынадай:

Автордың оқырманға жеткізгісі келетін ойы нақты тұжырымдалу керек

Ғылыми жұмыстың негізгі идеясы фактілермен, дәлелдермен расталады.

Жұмыс белгілі бір қаріппен жазылады (көбінесе Times New Roman, 12 өлшем, бірақ әртүрлі оқу орындары өз талаптарын қояды).

Грамматика, емле, пунктуация ережелері қатаң сақталады.

Мәтін ерекше, кез-келген жұмыс плагиатқа тексеріледі, сондықтан ол өз сөзімен жазылады, ал дәйексөздер авторға сілтеме жасай отырып ережелерге сәйкес жасалады.

Академиялық жазылымда сауатты болу үшін берер кеңестерім:

Академиялық жазу курстарына қатысу

Грамматикалық, пунктуациялық ережелерді қолданып эссе, шығармалар жазып көру

Басқа ғылыми жұмыстарды оқу, талдау

Ғылыми жұмысыңызды бағалау үшін достарыңызға, жақындарыңызға оқуға беру.

Академиялық жазу студенттерге талдау, сыни тұрғыдан ойлау және коммуникация дағдыларын дамытуға көмектесу арқылы білім беру процесінде маңызды рөл атқарады. Оның өзіндік ерекшеліктері бар, белгілі бір ережелер мен құрылымды сақтауды талап етеді. Академиялық жазудың мақсаты-ақпаратты жеткізу, сонымен қатар аудиторияға сендіру және әсер ету. Академиялық жазуда жетістікке жету үшін талаптарды орындау, әдеттегі қателіктерден аулақ болу және дағдыларыңызды үнемі жетілдіру қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Оспанов Е.Т Академиялық жазылым: жоғары оқу орындарына арналған оқы құралы 2018
2. Радаев В. В. Как написать академический текст // Вопросы образования. – 2011. – № 1. – С. 271-293

Авторы: Бозбаева Зухра

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.